

REKOMENDACIJOS

TARYBA

TARYBOS REKOMENDACIJA

2017 m. gegužės 22 d.

dėl Europos mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų sandaros, kuria panaikinama 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacija dėl Europos mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų sąrangos kūrimo

(2017/C 189/03)

EUROPOS SAJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 165 ir 166 straipsnius,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

kadangi:

- (1) kvalifikacijos turi įvairių paskirtį. Jos darbdaviams parodo, ką kvalifikacijų turėtojai iš esmės išmano ir moka daryti (t. y. mokymosi rezultatus). Jos gali būti būtina sąlyga norint dirbti pagal tam tikras reglamentuojamas profesijas. Jos padeda švietimo ir mokymo institucijoms ir paslaugų teikėjams nustatyti asmens išsimokslinimo lygį ir turinį. Jos taip pat yra svarbios asmeniui kaip asmeninių laimėjimų išraiška. Todėl kvalifikacijos atlieka svarbų vaidmenį didinant galimybes įsidarbinti, palengvinant judumą ir galimybes toliau mokytis;
- (2) kvalifikacijos yra formalus kompetentingos institucijos atliekamo vertinimo ir patvirtinimo proceso rezultatas ir paprastai išreiškiamos dokumentais, pavyzdžiui, pažymėjimais ar diplomais. Jomis patvirtinama, kad asmuo pasiekė konkrečius standartus atitinkančių mokymosi rezultatų. Tų mokymosi rezultatų gali būti pasiekta įvairiais būdais formaliojo, neformaliojo arba savaiminio mokymosi aplinkoje – tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu lygmeniu. Informacija apie mokymosi rezultatus turėtų būti nesunkiai prieinama ir skaidri;
- (3) 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacija dėl Europos mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų sąrangos kūrimo⁽¹⁾ buvo sukurta bendra aštuonių lygių susiejimo sistema, išreikšta mokymosi rezultatais pagal didėjantį kvalifikacijos lygį. Šiais lygiais naudojamos kaip skirtingų kvalifikacijų sistemų ir jų lygių atitikties nustatymo priemonė. Europos mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų sandara (EKS) siekiama didinti žmonių kvalifikacijų skaidrumą, palyginamumą ir perkeliamumą;
- (4) šia rekomendacija siekiama platesnių tikslų – padėti modernizuoti švietimo ir mokymo sistemas ir didinti darbuotojų bei besimokančių asmenų galimybes įsidarbinti, judumą ir socialinę integraciją. Ja taip pat siekiama geriau susieti formalųjį, neformalųjį bei savaiminį mokymąsi ir remti įvairiose aplinkose pasiektų mokymosi rezultatų patvirtinimą;
- (5) valstybės narės yra parengusios arba rengia nacionalines kvalifikacijų sandaras pagal mokymosi rezultatus ir susieja jas su EKS taikydamos „susiejimo“ procesą. EKS lygiai ir mokymosi rezultatų aprašai padeda didinti įvairių nacionalinių sistemų kvalifikacijų skaidrumą ir palyginamumą. Jie taip pat padeda visuotinai pereiti prie mokymosi rezultatais grindžiamo švietimo ir mokymo. Susiejimas su EKS turėtų būti atliekamas naudojant nacionalines kvalifikacijų sandaras arba, jei tokių nėra, nacionalines kvalifikacijų sistemas (toliau – nacionalinės kvalifikacijų sandaros ar sistemos);

⁽¹⁾ OL C 111, 2008 5 6, p. 1.

- (6) kvalifikacijos yra skaidresnės ir labiau palyginamos, kai jos išdėstomos dokumentuose, kuriuose pateikiama nuoroda į taikytiną EKS lygį ir aprašomi pasiekti mokymosi rezultatai;
- (7) įgyvendinant EKS Sąjungos ir nacionaliniu lygmenimis ir siekiant užtikrinti jai kuo platesnę paramą, reikėtų įtraukti daug įvairių suinteresuotųjų subjektų. Pagrindiniai suinteresuotieji subjektai – tai visi besimokantys asmenys, švietimo ir mokymo paslaugų teikėjai, kvalifikacijas tvirtinančios institucijos, kokybės užtikrinimo įstaigos, darbdaviai, profesinės sąjungos, pramonės, prekybos ir amatų rūmai, organizacijos, dalyvaujančios pripažįstant akademines ir profesines kvalifikacijas, įdarbinimo tarnybos ir tarnybos, atsakingos už migrantų integraciją;
- (8) 2013 m. gruodžio 19 d. ataskaitoje Europos Parlamentui ir Tarybai dėl EKS įvertinimo Komisija padarė išvadą, kad EKS yra plačiai pripažįstama kaip atskaitos taškas kuriant nacionalines kvalifikacijų sandaras, diegiant mokymosi rezultatais grindžiamą požiūrį ir didinant įgūdžių ir kompetencijų skaidrumą ir pripažinimą. Joje buvo pabrėžta, kad Sąjunga turėtų sudaryti galimybes besimokantiems asmenims ir darbuotojams padidinti savo įgūdžių ir kompetencijų matomumą, kad ir kur jie būtų įgyti;
- (9) toje ataskaitoje Komisija taip pat padarė išvadą, kad EKS patariamoji grupė teikė veiksmingas rekomendacijas nacionaliniams susiejimo procesams ir sukūrė dalyvaujančių šalių tarpusavio pasitikėjimo ir supratimo atmosferą. Ji taip pat padarė išvadą, kad EKS nacionalinių koordinavimo punktų veiksmingumas didele dalimi priklauso nuo to, kaip glaudžiai jie susieti su nacionaliniu susiejimo proceso valdymu;
- (10) atsižvelgiant į teigiamą EKS patariamąsios grupės įvertinimą itin svarbu tęsti tos grupės veiklą siekiant užtikrinti nuoseklų, darnų, skaidrų ir koordinuotą šios rekomendacijos įgyvendinimą;
- (11) įgūdžių ir kvalifikacijų skaidrumas bei pripažinimas yra vienas iš naujų prioritetų pagal 2015 m. Tarybos ir Komisijos Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strateginės programos („ET 2020“) įgyvendinimo bendrą ataskaitą. Toje ataskaitoje pabrėžiama, kad EKS turėtų būti toliau plėtojama siekiant didinti kvalifikacijų skaidrumą ir palyginamumą. Kalbant apie naujai atvykusius migrantus, joje taip pat pabrėžiama, kad esamos skaidrumo priemonės galėtų padėti geriau suprasti užsienio kvalifikacijas Sąjungoje ir atvirkščiai;
- (12) dėl didesnio pasitikėjimo, kvalifikacijų supratimo ir palyginamumo EKS ir su ja susietos nacionalinės kvalifikacijų sandaros ar sistemos gali padėti plėtoti esamą pripažinimo praktiką. Tuo gali būti palengvintas pripažinimo mokymosi ir darbo tikslais procesas. Visa apimančiomis kvalifikacijų sandaromis, pavyzdžiui, EKS, galėtų būti naudojamosi kaip informavimo priemonėmis pripažinimo praktikoje, kaip paminėta pagal Kvalifikacijų, susijusių su aukštojo mokslu, pripažinimo Europos regiono valstybėse konvenciją priimtoje Rekomendacijoje dėl kvalifikacijų sandarų naudojimo pripažįstant užsienio kvalifikacijas;
- (13) nacionalinės kvalifikacijų sandaros ir sistemos ilgainiui kinta, todėl susiejimą su EKS prirėkus reikėtų peržiūrėti ir atnaujinti;
- (14) siekiant remti besimokančių asmenų ir darbuotojų judumą tiek sektorių ir geografinėse ribose, tiek už jų, itin svarbus pasitikėjimas kvalifikacijų, kurios priklauso su EKS susietoms nacionalinėms kvalifikacijų sandaroms ar sistemoms (toliau – EKS lygį atitinkančios kvalifikacijos), kokybe ir lygiu. 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacijoje dėl Europos mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų sąrangos kūrimo pateikti bendri aukštojo mokslo ir profesinio rengimo ir mokymo kokybės užtikrinimo principai. Jais buvo paisoma valstybių narių atsakomybės už kokybės užtikrinimo priemones, taikomas nacionalinėms kvalifikacijoms, remiantis subsidarumo principu. Šių bendrųjų principų pagrindas yra Europos aukštojo mokslo erdvės kokybės užtikrinimo standartai ir gairės ir Europos profesinio mokymo kokybės užtikrinimo orientacinė sistema;
- (15) būtų galima išnagrinėti galimybę sukurti registrą ne aukštojo mokslo srityje, skirtą kokybės užtikrinimo sistemų, susijusių su kvalifikacija, stebėsenos įstaigoms;
- (16) kreditų sistemos gali padėti asmenims daryti pažangą mokantis, nes jomis sudaromos sąlygos lankstiems mokymosi būdams ir perėjimui iš vieno lygio į kitą ir nuo vienos švietimo ir mokymo rūšies prie kitos bei iš vienos valstybės į kitą suteikiant besimokantiems asmenims galimybę kaupti ir perkelti skirtingus mokymosi rezultatus, pasiektus skirtingomis mokymosi aplinkybėmis, įskaitant e. mokymąsi ir neformalųjį bei savaiminį mokymąsi. Laikantis mokymosi rezultatais grindžiamo požiūrio taip pat galima sudaryti palankesnes sąlygas nustatyti, suteikti ir įvertinti visas kvalifikacijas arba jų sudedamąsias dalis;

- (17) tiek nacionalinio, tiek Europos lygmens kreditų sistemos veikia institucinėmis aplinkybėmis, pavyzdžiui, aukštojo mokslo ar profesinio rengimo ir mokymo srityse. Europos aukštojo mokslo erdvėje Europos lygmeniu sukurta aukštajam mokslui skirta Europos kreditų perkėlimo ir kaupimo sistema. Profesinio rengimo ir mokymo srityje kuriama Europos profesinio mokymo kreditų sistema vadovaujantis 2009 m. birželio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacija dėl Europos profesinio mokymo kreditų sistemos (ECVET) sukūrimo ⁽¹⁾. Prireikus galėtų būti skatinamos nacionalinių kvalifikacijų sandarų ir kreditų sistemų sąsajos;
- (18) nors Sąjungos *acquis* teisėtos migracijos ir prieglobsčio srityje pripažįstant kvalifikacijas numatytas vienodas požiūris kaip ir į piliečius ir net palengvinimo priemonės, kalbant apie asmenis, kuriems suteikta tarptautinė apsauga pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2011/95/ES ⁽²⁾, tretinį išsilavinimą turinčių trečiųjų šalių piliečių, kurie yra pernelyg aukštos kvalifikacijos ir nepakankamai užimti, skaičius tebėra didelis. Sąjungos ir trečiųjų šalių bendradarbiavimas kvalifikacijų skaidrumo srityje gali paskatinti migrantų integraciją į Sąjungos darbo rinkas. Dėl didėjančių migracijos srautų į Sąjungą ir iš jos būtina geriau suprasti ir sąžiningai pripažinti ne Sąjungoje įgytas kvalifikacijas;
- (19) pagrindinės EKS savybės, būtent, mokymosi rezultatais grindžiamas požiūris, lygių aprašų apibrėžtis ir susiejimo kriterijų nustatymas, kaip tai išplėtojo EKS patariamoji grupė, buvo įkvėpimo šaltinis kuriant nacionalines ir regionų kvalifikacijų sandaras visame pasaulyje. Vis daugiau trečiųjų šalių ir regionų siekia, kad jų kvalifikacijų sandara ir EKS būtų glaudžiau susietos;
- (20) Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2005/36/EB ⁽³⁾ numatyta, kad reglamentuojamųjų profesijų bendroji rengimo struktūra gali būti parengta Komisijos deleguotuoju aktu, nustatant bendrą žinių, įgūdžių ir kompetencijų derinį. Bendros mokymo programos turi būti grindžiamos EKS lygiais. Susiejimas su EKS kvalifikacijų lygiais neturi daryti poveikio galimybei patekti į darbo rinką, jeigu profesinės kvalifikacijos pripažintos pagal Direktyvą 2005/36/EB;
- (21) Europos aukštojo mokslo erdvės kvalifikacijų sandaroje pateikiami aukštojo mokslo trumposios pakopos (kuri gali būti susieta su pirmąja pakopa arba gali įeiti į pirmąją pakopą), pirmosios, antrosios ir trečiosios pakopų aprašai. Aprašant kiekvieną pakopą nurodomi pasiekimai ir gebėjimai, susiję su pabaigus šią pakopą suteiktomis kvalifikacijomis. EKS atitinka Europos aukštojo mokslo erdvės kvalifikacijų sandarą ir jos pakopų aprašus. Europos aukštojo mokslo erdvės kvalifikacijų sandaros trumpoji pakopa (kuri gali būti susieta su pirmąja pakopa arba gali įeiti į pirmąją pakopą), pirmoji, antroji ir trečioji pakopos atitinkamai atitinka EKS 5–8 lygius;
- (22) Europos Parlamento ir Tarybos sprendimu 2241/2004/EB ⁽⁴⁾ žmonėms padedama geriau informuoti apie savo įgūdžius, kompetencijas ir kvalifikacijas;
- (23) Komisija rengia Europos įgūdžių, gebėjimų, kvalifikacijos ir profesijų klasifikatorių (ESCO). Naudojamas savanoriškai jis galėtų padėti užtikrinti geresnį švietimo ir užimtumo tarpusavio ryšį. Duomenys, kuriuos, atsižvelgdamas į EKS, parengė valstybės narės, galėtų būti naudingi rengiant šį klasifikatorių;
- (24) informacija apie nacionalinių kvalifikacijų sandarų ar sistemų susiejimo su EKS procesą ir EKS lygi atitinkančias kvalifikacijas, turėtų būti lengvai prieinama visuomenei. Šio tikslo būtų lengviau siekti, jeigu būtų naudojamos bendros duomenų struktūros ir formatai. Be to, būtų lengviau suprasti ir naudoti paskelbtą informaciją apie kvalifikacijas;
- (25) įgyvendinant EKS, nacionalines kvalifikacijų sandaras ar sistemas ir įgūdžių, kompetencijų ir kvalifikacijų skaidrumo bei pripažinimo priemones, įskaitant kokybės užtikrinimo priemones, kreditų kaupimo ir perkėlimo priemones bei priemones, parengtas atsižvelgiant į Europos aukštojo mokslo erdvę įgūdžių, kompetencijų ir kvalifikacijų skaidrumo bei pripažinimo srityje, turėtų būti užtikrinamas suderinamumas, papildomumas ir sinergija nacionaliniu ir Sąjungos lygmenimis;

⁽¹⁾ OL C 155, 2009 7 8, p. 11.

⁽²⁾ 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (OL L 337, 2011 12 20, p. 9).

⁽³⁾ 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/36/EB dėl profesinių kvalifikacijų pripažinimo (OL L 255, 2005 9 30, p. 22).

⁽⁴⁾ 2004 m. gruodžio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 2241/2004/EB dėl bendros Bendrijos sistemos siekiant užtikrinti kvalifikacijų ir gebėjimų skaidrumą (Europasas) (OL L 390, 2004 12 31, p. 6).

- (26) EKS turėtų būti plėtojama ją visapusiškai derinant su galiojančia Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje strategine programa „ET 2020“ ir būsimomis Europos ET strateginėmis programomis;
- (27) ši rekomendacija nepakeičia ir neapibrėžia nacionalinių kvalifikacijų sandarų ar sistemų. EKS neapibūdinamos specifinės kvalifikacijos ar asmens kompetencijos, o konkrečios kvalifikacijos turėtų būti siejamos su atitinkamu EKS lygiu naudojantis atitinkamomis nacionalinėmis kvalifikacijų sistemomis;
- (28) šia rekomendacija EKS įtvirtinama kaip bendra aštuonių lygių susiejimo sandara, išreikšta mokymosi rezultatais, kuriais naudojama kaip skirtingų kvalifikacijų sandarų ar sistemų ir jų lygių atitikties nustatymo priemonė;
- (29) atsižvelgiant į neprivalomą šios rekomendacijos pobūdį, ji atitinka subsidiarumo ir proporcingumo principus, nes remia ir papildo valstybių narių veiksmus palengvindama tolesnę jų bendradarbiavimą, siekiant didinti žmonių kvalifikacijų skaidrumą, palyginamumą ir perkeliamumą. Ši rekomendacija turėtų būti įgyvendinama vadovaujantis nacionaline teise ir praktika;

REKOMENDUOJA VALSTYBĖMS NARĖMS, ATSIŽVELGIANT Į JŲ NACIONALINES APLINKYBES,

1. naudoti EKS, kad susietų savo nacionalines kvalifikacijų sandaras ar sistemas ir palygintų visas kvalifikacijų rūšis ir lygius Sąjungoje, kurie priklauso nacionalinėms kvalifikacijų sandaroms ar sistemoms, visų pirma susiejant savo kvalifikacijų lygius su II priede nurodytais EKS lygiais ir taikant III priede išdėstytus kriterijus;
2. deramai atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes, peržiūrėti ir prireikus atnaujinti nacionalinių kvalifikacijų sandarų ar sistemų lygių susiejimą su II priede nurodytais EKS lygiais, taikant III priede nurodytus kriterijus;
3. užtikrinti, kad EKS lygį atitinkančios kvalifikacijos atitiktų IV priede išdėstytus bendruosius kokybės užtikrinimo principus, nepažeidžiant nacionalinių kokybės užtikrinimo principų, kurie taikomi nacionalinėms kvalifikacijoms;
4. prireikus skatinti kreditų sistemų ir nacionalinių kvalifikacijų sandarų ar sistemų sąsajas, atsižvelgiant į V priede išdėstytus bendruosius kreditų sistemoms taikomus principus, nedarant poveikio nacionaliniams sprendimams i) pasinaudoti kreditų sistemomis ir ii) jas sieti su nacionalinėmis kvalifikacijų sandaromis ar sistemomis. Taikant tuos bendruosius principus nebus pereita prie automatinio kvalifikacijų pripažinimo;
5. prireikus imtis priemonių, kad visuose naujai kompetentingų institucijų išduotuose kvalifikaciją patvirtinančiuose dokumentuose (pavyzdžiui, pažymėjimuose, diplomuose, pažymėjimų prieduose, diplomų prieduose) ir (arba) kvalifikacijų registruose būtų aiškiai nurodytas atitinkamas EKS lygis;
6. viešai paskelbti susiejimo proceso rezultatus nacionaliniu ir Sąjungos lygmenimis ir, jei įmanoma, užtikrinti, kad informacija apie kvalifikacijas ir mokymosi rezultatus būtų prieinama ir skelbiama naudojant duomenų laukelius pagal VI priedą;
7. skatinti socialinius partnerius, viešąsias įdarbinimo tarnybas, švietimo paslaugų teikėjus, kokybės užtikrinimo įstaigas ir valdžios institucijas naudoti EKS, kad būtų galima lengviau palyginti kvalifikacijas ir užtikrinti mokymosi rezultatų skaidrumą;
8. užtikrinti EKS nacionalinių koordinavimo punktų įgyvendinamų užduočių tolesnį įgyvendinimą ir koordinavimą. Pagrindinės EKS nacionalinių koordinavimo punktų užduotys yra parama nacionalinėms institucijoms susiejant nacionalines kvalifikacijų sandaras ar sistemas su EKS ir EKS priartinimas prie asmenų ir organizacijų;

REKOMENDUOJA KOMISIJAI, BENDRADARBIAUJANT SU VALSTYBĖMIS NARĖMIS IR SUINTERESUOTAISIAIS SUBJEKTAIS, EKS PATARIAMOJOJE GRUPĖJE:

9. remti nuoseklų tolesnį EKS įgyvendinimą valstybėse narėse, lyginant ir aptariant metodikas, naudojamas kvalifikacijų išlyginimui nacionalinėse kvalifikacijų sandarose ar sistemose, deramai atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes;
10. deramai atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes, remti mokymosi rezultatų aprašymo, naudojimo ir pritaikymo metodikų rengimą siekiant padidinti kvalifikacijų skaidrumą, supratimą ir palyginamumą;
11. remti savanoriškų procedūrų, skirtų tarptautinių kvalifikacijų išlyginimui pasinaudojant nacionalinėmis kvalifikacijų sandaromis ar sistemomis, nustatymą ir valstybių narių tarpusavio keitimąsi informacija ir konsultacijas dėl tų procedūrų siekiant užtikrinti nuoseklumą;

12. parengti informacijos teikimo apie EKS gaires, visų pirma, kaip nurodyti EKS lygį naujai išduotuose pažymėjimuose, diplomuose ir prieduose ir (arba) kvalifikacijų registruose, vadovaujantis nacionalinėmis sistemomis ir pažymėjimus bei diplomus reglamentuojančiomis taisyklėmis;
13. išnagrinėti galimybes kurti ir taikyti kriterijus ir procedūras, pagal kuriuos, laikantis tarptautinių susitarimų, būtų galima trečiųjų šalių nacionalines ir regionines kvalifikacijų sandaras palyginti su EKS;
14. sudaryti sąlygas tarpusavio mokymuisi bei valstybių narių keitimuisi geriausia patirtimi ir, jei tinka, valstybių narių prašymu palengvinti tarpusavio konsultavimąsi;

REKOMENDUOJA KOMISIJAI:

15. užtikrinti, kad įgyvendinant šią rekomendaciją būtų pasiremta veiksmis, kurie yra finansuojami iš atitinkamų Sąjungos programų lėšų;
16. užtikrinti veiksmingą EKS įgyvendinimo valdymą išlaikant ir visapusiškai remiant 2009 m. įsteigtą EKS patariamąją grupę, kurią sudaro valstybių narių ir kitų dalyvaujančių šalių, socialinių partnerių ir kitų suinteresuotųjų subjektų, jei taikytina, atstovai. EKS patariamoji grupė turėtų užtikrinti bendrą nuoseklumą ir skatinti skaidrumą bei pasitikėjimą nacionalinių kvalifikacijų sandarų ar sistemų susiejimo su EKS procesu;
17. pateikti pažangos, padarytos po šios rekomendacijos priėmimo, ataskaitą, jei taikytina, atitinkamų švietimo, mokymo ir užimtumo politikos programų kontekste;
18. bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis ir pasikonsultavus su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais įvertinti veiksmus, kurių imtasi atsižvelgiant į šią rekomendaciją, ir ne vėliau kaip 2022 m. pateikti Tarybai ataskaitą apie įgytą patirtį ir poveikį ateičiai, įskaitant, jei reikia, galimą šios rekomendacijos peržiūrą ir patikslinimą.

2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacija dėl Europos mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų sąrangos kūrimo yra panaikinama.

Priimta Briuselyje 2017 m. gegužės 22 d.

Tarybos vardu

Pirmininkas

E. BARTOLO

I PRIEDAS

Apibrėžtys

Šioje rekomendacijoje vartojamų terminų apibrėžtys:

- a) *kvalifikacija* – oficialus įvertinimo ir patvirtinimo proceso rezultatas, gaunamas kompetentingai institucijai nustačius, kad asmens mokymosi rezultatai atitinka nustatytuosius standartus;
- b) *nacionalinė kvalifikacijų sistema* – visi valstybės narės veiklos, susijusios su mokymosi pripažinimu ir kitais mechanizmais, kurie sieja švietimą ir mokymą su darbo rinka ir pilietine visuomene, aspektai. Tai apima institucijų tvarkos ir procesų, susijusių su kokybės užtikrinimu, kvalifikacijų vertinimu ir suteikimu, plėtojimą ir įgyvendinimą. Nacionalinė kvalifikacijų sistema gali būti sudaryta iš keleto posistemų, jai gali priklausyti nacionalinė kvalifikacijų sandara;
- c) *nacionalinė kvalifikacijų sandara* – kvalifikacijų klasifikavimo pagal kriterijus, naudojamus konkreitiems pasiektų mokymosi rezultatų lygiams nustatyti, priemonė, kuria siekiama integruoti ir koordinuoti nacionalines kvalifikacijų sistemas ir pagerinti kvalifikacijų skaidrumą, prieinamumą, raidą ir kokybę atsižvelgiant į darbo rinką ir pilietinę visuomenę;
- d) *tarptautinė kvalifikacija* – teisėtai įsteigto tarptautinio organo (asociacijos, organizacijos, ekonominės veiklos sektoriaus ar bendrovės) arba tarptautinio organo vardu veikiančio nacionalinio organo suteikta daugiau negu vienoje šalyje naudojama kvalifikacija, kuri apima mokymosi rezultatus, įvertintus remiantis tarptautinio organo nustatytais standartais;
- e) *mokymosi rezultatai* – konstatavimas to, ką besimokantis asmuo žino, supranta ir sugeba daryti pasibaigus mokymosi procesui; rezultatams apibrėžti vartojami terminai „žinios“, „įgūdžiai“ ir „atsakomybė ir savarankiškumas“;
- f) *žinios* – rezultatas, pasiektas mokymosi metu įsisavinant informaciją. Žinios yra su darbo arba studijų sritimi susijusių faktų, principų, teorijų ir praktikos visuma. EKS kontekste žinios apibūdinamos kaip teorinės ir (arba) faktinės;
- g) *įgūdžiai* – gebėjimas taikyti žinias ir naudoti praktinę patirtį atliekant užduotis ir sprendžiant problemas. EKS kontekste įgūdžiai apibūdinami kaip pažintiniai (jiems priklauso loginio, intuityviojo ir kūrybinio mąstymo pasitelkimas) ar praktiniai (jiems priklauso rankų miklumas ir metodų, medžiagų, priemonių bei įrankių naudojimas);
- h) *atsakomybė ir savarankiškumas* – besimokančio asmens gebėjimas savarankiškai ir atsakingai taikyti žinias ir įgūdžius;
- i) *kompetencija* – įrodytas gebėjimas naudoti žinias, įgūdžius, asmeninius, socialinius ir (arba) metodinius gebėjimus dirbant ar studijuojant ir siekiant profesinio bei asmeninio tobulėjimo;
- j) *neformaliojo ir savaiminio mokymosi rezultatų patvirtinimas* – procesas, kai kompetentinga institucija patvirtina, kad asmuo neformaliojo ir savaiminio mokymosi aplinkoje pasiekė mokymosi rezultatus, įvertintus pagal atitinkamą standartą; šį procesą sudaro keturi atskiri etapai: konkrečios asmens patirties nustatymas dialogo metu, asmens patirties patvirtinimas dokumentais, kad ji būtų matoma, formalus šios patirties vertinimas ir vertinimo rezultatų sertifikavimas, kuriuo remiantis gali būti įgyjama dalinė arba visiška kvalifikacija;
- k) *oficialus mokymosi rezultatų pripažinimas* – procesas, kai kompetentinga institucija suteikia oficialų statusą pasiektiems mokymosi rezultatams tolesnių studijų ar darbo tikslais: i) suteikia kvalifikaciją (išduoda pažymėjimus, diplomus ar suteikia laipsnius), ii) patvirtina neformalųjį ir savaiminį mokymąsi, iii) patvirtina lygiavertiškumą, kreditus ar pritaiko išimtį;
- l) *kreditas* – patvirtinimas, kad kvalifikacijos dalį, kurią sudaro nuoseklus mokymosi rezultatų derinys, pagal suderintą standartą įvertino ir patvirtino kompetentinga institucija; kreditą suteikia kompetentingos institucijos asmeniui pasiekus apibrėžtus mokymosi rezultatus, kuriuos įrodo atitinkami vertinimai ir kurie gali būti išreikšti kiekybine verte (pvz., kreditais arba kredito taškais), įrodančia apskaičiuotą darbo krūvį, kurio asmeniui paprastai reikia, kad pasiektų atitinkamus mokymosi rezultatus;

- m) *kreditų sistemos* – kredito (-ų) pripažinimą palengvinanti skaidrumo priemonė. Šios sistemos gali apimti, *inter alia*, lygiavėčius atitikmenis, išimtis, vienetus ir (arba) modulius, kurie gali būti kaupiami ir perkeliama, mokymo paslaugų teikėjų, galinčių individualizuoti mokymosi būdus, autonomiją, taip pat neformaliojo ir savaiminio mokymosi rezultatų patvirtinimą;
- n) *kreditų perkėlimas* – procesas, kai asmenims, sukaupusiems kreditus vienomis aplinkybėmis, leidžiama, kad jie būtų įvertinti ir pripažinti kitomis aplinkybėmis.
-

Europos kvalifikacijų sandaros (EKS) lygių aprašai

Kiekvienas iš 8 lygių aprašytas naudojant kelis aprašus, kuriuose nurodyti mokymosi rezultatai, atitinkantys to lygio kvalifikacijas bet kurioje kvalifikacijų sistemoje.

	Žinios	Igūdžiai	Atsakomybė ir savarankiškumas
	EKS kontekste žinios apibūdinamos kaip teorinės ir (arba) faktinės.	EKS kontekste igūdžiai apibūdinami kaip pažintiniai (jiems priklauso loginio, intuityviojo ir kūrybinio mąstymo pasitelkimas) ir praktiniai (jiems priklauso rankų miklumas ir metodų, medžiagų, priemonių bei įrankių naudojimas).	EKS kontekste atsakomybė ir savarankiškumas apibūdinami kaip besimokančio asmens gebėjimas savarankiškai ir atsakingai taikyti žinias ir igūdžius.
1 lygis 1 lygį atitinka šie mokymosi rezultatai:	pagrindinės bendrosios žinios	elementarūs igūdžiai, reikalingi paprastoms užduotims atlikti	dirbti ar mokytis struktūrizuotame kontekste, tiesiogiai prižiūrint kitam asmeniui
2 lygis 2 lygį atitinka šie mokymosi rezultatai:	pagrindinės darbo arba mokymosi srities faktinės žinios	bendrieji pažintiniai ir praktiniai igūdžiai, reikalingi tam, kad būtų naudojamosi tinkama informacija siekiant atlikti užduotis ir spręsti įprastas problemas naudojant paprastas taisykles ir priemones	dirbti ar mokytis prižiūrint kitam asmeniui, turint tam tikrą savarankiškumą
3 lygis 3 lygį atitinka šie mokymosi rezultatai:	darbo arba mokymosi srities faktų, principų, procesų ir bendrųjų sampratų žinojimas	pažintinių ir praktinių igūdžių spektras, reikalingas užduotims atlikti ir problemoms spręsti pasirenkant ir taikant pagrindinius metodus, priemones, medžiagas ir informaciją	imtis atsakomybės už darbo arba mokymosi užduočių atlikimą sprendžiant problemas pritaikyti savo elgesį atsižvelgiant į aplinkybes
4 lygis 4 lygį atitinka šie mokymosi rezultatai:	faktinės ir teorinės plataus konteksto darbo arba mokymosi srities žinios	pažintinių ir praktinių igūdžių spektras, reikalingas specifinėms darbo arba mokymosi srities problemoms spręsti	dirbti savarankiškai, vadovaujantis dažniausiai nuspėjamos, tačiau galinčios kisti darbo arba mokymosi aplinkos gairėmis prižiūrėti įprastą kitų darbą, imtis tam tikros atsakomybės už darbo arba mokymosi veiklos vertinimą ir gerinimą

	Žinios	Igūdžiai	Atsakomybė ir savarankiškumas
5 lygis (*) 5 lygį atitinka šie mokymosi rezultatai:	išsamios specializuotos faktinės ir teorinės darbo arba mokymosi srities žinios ir šių žinių ribų suvokimas	platus pažintinių ir praktinių igūdžių spektras, reikalingas siekiant kūrybiškai spręsti abstrakčias problemas	vadovauti kitiems ir prižiūrėti jų veiklą darbo arba mokymosi aplinkoje, kai gali įvykti nenuspėjami pokyčiai peržiūrėti ir tobulinti savo ir kitų veiklą
6 lygis (**) 6 lygį atitinka šie mokymosi rezultatai:	naujausios darbo arba mokymosi srities žinios, kurioms reikia kritinio teorijų ir principų supratimo	puikūs igūdžiai, atskleidžiantys meistriškumą ir mokėjimą dirbti naujoviškai, reikalingi sprendžiant sudėtingas ir nenuspėjamas specializuotos darbo arba mokymosi srities problemas	vykdyti sudėtingą techninę arba profesinę veiklą arba projektus, imantis atsakomybės už sprendimų priėmimą nenuspėjamoje darbo arba mokymosi aplinkoje imtis atsakomybės už asmenų ir grupių profesinio tobulėjimo valdymą
7 lygis (***) 7 lygį atitinka šie mokymosi rezultatai:	labai specializuotos žinios, kurių dalis yra naujausios darbo arba mokymosi srities žinios, kuriomis grindžiamas originalus mąstymas ir (arba) moksliniai tyrimai kritiškas vienos srities ir skirtingų sričių sąveikos žinių suvokimas	specializuoti problemų sprendimo igūdžiai, reikalingi moksliniams tyrimams atlikti ir (arba) naujovėms diegti siekiant įgyti naujų žinių, sukurti naujas procedūras ir integruoti skirtingų sričių žinias	tvarkyti ir keisti darbo arba mokymosi aplinką, kuri yra sudėtinga, nenuspėjama ir kuriai reikalingi nauji strateginiai metodai imtis atsakomybės už profesinių žinių ir praktinės patirties praturtinimą ir (arba) už grupių strateginių rezultatų peržiūrą
8 lygis (****) 8 lygį atitinka šie mokymosi rezultatai:	pažangiausios darbo arba mokymosi srities ir įvairių sričių sąveikos žinios	puikiausi ir labiausiai specializuoti igūdžiai ir metodai, įskaitant sintezę ir vertinimą, kurių reikia sprendžiant kritines mokslinių tyrimų ir (arba) naujovių srities problemas ir plečiant bei iš naujo apibrėžiant esamas žinias arba profesinę praktiką	įrodyti didelį autoritetingumą, gebėjimą dirbti naujoviškai ir savarankiškai, visapusišką mokslo ir profesijos išmanymą bei tvarų įsipareigojimą plėtoti naujas idėjas ar procesus būnant darbo ar studijų aplinkos, įskaitant mokslinius tyrimus, avangarde

Suderinamumas su Europos aukštojo mokslo erdvės kvalifikacijų sandara

Europos aukštojo mokslo erdvės kvalifikacijų sandaroje pateikiami trijų pakopų, dėl kurių 2005 m. gegužės mėn. Bergene vykusiame posėdyje Bolonijos proceso kontekste susitarė už aukštąjį mokslą atsaikingi ministrai, aprašai. Kiekvienos pakopos apraše pateikiamas bendras teiginys apie įprastus pasiekimų ir gebėjimų, susijusių su užbaigus tą pakopą įgyjamomis kvalifikacijomis, lūkesčius.

(*) Trumposios pakopos aprašas, kurį įgyvendinant Bolonijos procesą parengė Jungtinė kokybės iniciatyvinė grupė (ta pakopa gali įeiti į pirmąją pakopą arba būti su ja susieta), atitinka EKS 5 lygio mokymosi rezultatus.

(**) Pirmosios pakopos aprašas atitinka EKS 6 lygio mokymosi rezultatus.

(***) Antrosios pakopos aprašas atitinka EKS 7 lygio mokymosi rezultatus.

(****) Trečiosios pakopos aprašas atitinka EKS 8 lygio mokymosi rezultatus.

III PRIEDAS

Nacionalinių kvalifikacijų sandarų ar sistemų susiejimo su Europos kvalifikacijų sandara (EKS) kriterijai ir procedūros

1. Visų atitinkamų nacionalinių įstaigų, dalyvaujančių susiejimo procese, atsakomybės sritis ir (arba) teisinę kompetenciją aiškiai nustatė ir paskelbė kompetentingos institucijos.
2. Nacionalinių kvalifikacijų sandarų ar sistemų kvalifikacijų lygius ir EKS lygių aprašus sieja aiškus ir įrodomas ryšys.
3. Nacionalinės kvalifikacijų sandaros ar sistemos ir jų kvalifikacijos grindžiamos mokymosi rezultatų principu bei tikslu ir yra susietos su neformaliojo ir savaiminio mokymosi rezultatų patvirtinimo tvarka ir atitinkamais atvejais kreditų sistemomis.
4. Kvalifikacijų įtraukimo į nacionalinę kvalifikacijų sandarą ir kvalifikacijų vietos nacionalinėje kvalifikacijų sistemoje apibūdinimo procedūros yra skaidrios.
5. Nacionalinė (-ės) švietimo ir mokymo kokybės užtikrinimo sistema (-os) yra susieta (-os) su nacionalinėmis kvalifikacijų sandaromis ar sistemomis ir atitinka kokybės užtikrinimo principus, kaip nurodyta šios rekomendacijos IV priede.
6. Susiejimo procesas apima nurodytą atitinkamų kokybės užtikrinimo įstaigų susitarimą, kad susiejimo ataskaita atitinka reikiamas nacionalines kokybės užtikrinimo priemones, nuostatas ir praktiką.
7. Susiejimo procese turi dalyvauti tarptautiniai ekspertai, o susiejimo ataskaitose turi būti rašytinis bent dviejų tarptautinių ekspertų iš dviejų skirtingų šalių pareiškimas dėl susiejimo proceso.
8. Kompetentinga institucija ar institucijos patvirtina nacionalinių kvalifikacijų sandarų ar sistemų susiejimą su EKS. Kompetentingos institucijos, įskaitant EKS nacionalinius koordinavimo punktus, paskelbia vieną išsamią ataskaitą, kurioje aprašomas susiejimas ir jį patvirtinantys įrodymai; ataskaitoje atskirai aptariamas kiekvienas kriterijus. Ta pati ataskaita gali būti naudojama savarankiškam sertifikavimui pagal Europos aukštojo mokslo erdvės kvalifikacijų sandarą, laikantis joje nustatytų savarankiško sertifikavimo kriterijų.
9. Per 6 mėnesius nuo susiejimo ataskaitos paskelbimo ar atnaujinimo valstybės narės ir kitos dalyvaujančios šalys paskelbia susiejimo ataskaitą ir palyginimo tikslais pateikia reikiamą informaciją atitinkamame europiniame portale.
10. Susiejimo procesui įvykus, visuose kompetentingų institucijų išduotuose naujuose dokumentuose, kurie yra susiję su kvalifikacijomis, kurios yra nacionalinių kvalifikacijų sandarų ar sistemų dalis (pvz., pažymėjimuose, diplomuose, pažymėjimų prieduose, diplomų prieduose), ir (arba) kvalifikacijų registruose turėtų būti aiškiai nurodytas atitinkamas EKS lygis, pasitelkus nacionalines kvalifikacijų sandaras ar sistemas.

IV PRIEDAS

Kokybės užtikrinimo principai, taikomi kvalifikacijoms, kurios yra įtrauktos į nacionalines kvalifikacijų sandaras ar sistemas, susietas su Europos kvalifikacijų sandara (EKS)

Turėtų būti užtikrinta visų EKS lygį atitinkančių kvalifikacijų kokybė, kad didėtų pasitikėjimas jų kokybe ir lygiu.

Atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes ir sektorinius skirtumus EKS lygį atitinkančių kvalifikacijų kokybės užtikrinimas turėtų būti priemonė ⁽¹⁾ ⁽²⁾:

1. kuria būtų atsižvelgiama į kvalifikacijų struktūrą ir mokymosi rezultatais grindžiamo požiūrio laikymąsi;
2. kuria būtų užtikrinamas galiojantis ir patikimas vertinimas pagal sutartus ir skaidrius mokymosi rezultatais grindžiamus standartus ir atsižvelgiama į sertifikavimo procesą;
3. kurią sudarytų grįžtamojo ryšio mechanizmai ir nuolatinio tobulinimo procedūros;
4. kurią taikant visais proceso etapais būtų įtraukiami visi atitinkami suinteresuotieji subjektai;
5. kurią sudarytų nuoseklūs vertinimo metodai, susiejant įsivertinimą ir išorės peržiūrą;
6. kuri būtų sudedamoji įstaigų, suteikiančių EKS lygį atitinkančias kvalifikacijas, vidaus valdymo dalis, įskaitant subrangos veiklą;
7. kuri būtų grindžiama aiškiais ir įvertinamais tikslais, standartais ir gairėmis;
8. kuri būtų remiama atitinkamais ištekliais;
9. kuri apimtų esamų kokybės užtikrinimo veiklą vykdančių išorės stebėsenos įstaigų ar agentūrų reguliariai atliekamą peržiūrą;
10. kuri apimtų elektroninį prieinamumą prie vertinimo rezultatų.

⁽¹⁾ Šie bendrieji principai visiškai atitinka Europos aukštojo mokslo erdvės kokybės užtikrinimo Europos standartus ir gaires (ESG) ir Europos profesinio mokymo kokybės užtikrinimo sistemą (EQAVET).

⁽²⁾ Priklausomai nuo nacionalinių aplinkybių šie principai gali būti netaikomi bendrajam lavinimui.

V PRIEDAS

Principai, taikomi kreditų sistemoms, kurios yra susijusios su nacionalinėmis kvalifikacijų sandaromis ar sistemomis, susietomis su Europos kvalifikacijų sandara (EKS) ⁽¹⁾

EKS ir nacionalinės kvalifikacijų sandaros ar sistemos, laikantis mokymosi rezultatais grindžiamo požiūrio, turėtų geriau padėti asmenims pereinant i) iš vieno švietimo ir mokymo lygio į kitą; ii) iš vieno švietimo ir mokymo sektoriaus į kitą; iii) iš švietimo ir mokymo sistemos į darbo rinką ir iv) iš vieno lygio ar sistemos į kitą savo valstybės viduje ir iš vienos valstybės į kitą. Nedarant poveikio nacionaliniams sprendimams i) pasinaudoti kreditų sistemomis ir ii) jas sieti su nacionalinėmis kvalifikacijų sandaromis ar sistemomis, įvairios kreditų sistemos atitinkamais atvejais turėtų veikti kartu su nacionalinėmis kvalifikacijų sandaromis ar sistemomis, kad būtų remiamas perėjimas ir palengvinama mokymosi pažanga. Todėl kreditų sistemos, susijusios su atitinkamai nacionalinėmis kvalifikacijų sandaromis ar sistemomis, turėtų atitikti toliau nurodytus principus:

1. kreditų sistemomis turėtų būti remiami individualiai besimokantiems asmenims naudingi lankstūs mokymosi būdai;
2. kuriant ir plėtojant kvalifikacijas reikėtų sistemingai laikytis mokymosi rezultatais grindžiamo požiūrio, kad būtų galima lengviau perkelti kvalifikacijas (jų komponentus) ir daryti mokymosi pažangą;
3. kreditų sistemomis turėtų būti padedama perkelti mokymosi rezultatus ir skatinama besimokančių asmenų pažanga už institucijų ir valstybių ribų;
4. kreditų sistemos turėtų būti grindžiamos aiškiu ir skaidriu kokybės užtikrinimu;
5. asmens įgyti kreditai turėtų būti patvirtinti dokumentais, nurodant pasiektus mokymosi rezultatus, kompetentingos kreditus suteikusios institucijos pavadinimą ir, jei reikia, atitinkamą kredito vertę;
6. kreditų perkėlimo ir kaupimo sistemomis turėtų būti užtikrinama sąveika su ankstesnio mokymosi rezultatų patvirtinimo tvarka, jas taikant kartu, kad būtų palengvintas perėjimas ir skatinama mokymosi pažanga;
7. kreditų sistemos turėtų būti rengiamos ir tobulinamos suinteresuotiesiems subjektams bendradarbiaujant tarpusavyje atitinkamu nacionaliniu ir Europos lygmenimis.

⁽¹⁾ Šie bendrieji principai visiškai atitinka Europos kreditų perkėlimo ir kaupimo sistemą (ECTS) ir Europos profesinio mokymo kreditų sistemą (ECVET).

VI PRIEDAS

Į duomenų laukelius įtrauktini elementai elektroniniu būdu skelbiant informaciją apie EKS lygi atitinkančias kvalifikacijas

DUOMENYS			Privalomieji / pasirenkamieji
Kvalifikacijos pavadinimas			Privaloma
Laukelis (*)			Privaloma
Šalis/regionas (kodas)			Privaloma
EKS lygis			Privaloma
Kvalifikacijos aprašymas (***)	Arba	Žinios	Privaloma
		Igūdžiai	Privaloma
		Atsakomybė ir savarankiškumas	Privaloma
	Arba	Laisvos formos teksto laukelis, kuriame apibūdinama, kokių žinių, supratimo ir gebėjimų tikimasi iš besimokančio asmens	Privaloma
Suteikiančioji įstaiga arba kompetentinga institucija (**)			Privaloma
Kreditų taškai/teorinis darbo krūvis, reikalingas mokymosi rezultatams pasiekti			Pasirenkama
Vidaus kokybės užtikrinimo procesai			Pasirenkama
Išorinė kokybės užtikrinimo/reguliavimo įstaiga			Pasirenkama
Papildoma informacija apie kvalifikaciją			Pasirenkama
Informacijos šaltinis			Pasirenkama
Nuoroda į atitinkamus priedus			Pasirenkama
Kvalifikacijos URL			Pasirenkama
Informacijos kalba (kodas)			Pasirenkama
Stojimo reikalavimai			Pasirenkama
Galiojimo pabaigos data (jei aktualu)			Pasirenkama

DUOMENYS		Privalomieji / pasirenkamieji
Kvalifikacijos įgijimo būdai		Pasirenkama
Santykis su profesijomis ar profesinėmis sritimis		Pasirenkama

(*) ISCED FoET2013.

(**) Būtinoji informacija, kurią reikia pateikti apie suteikiančiąją įstaigą arba kompetentingą instituciją, turėtų padėti surasti informaciją apie ją; tai būtų suteikiančiosios įstaigos arba kompetentingos institucijos pavadinimas arba, jei taikytina, suteikiančiųjų įstaigų arba kompetentingų institucijų grupės pavadinimas ir universalusis adresas (URL) arba kontaktinė informacija.

(***) Šis aprašymas pateikiamas laisvos formos teksto laukeliuose, netaikant reikalavimo naudoti standartinius terminus ir netaikant reikalavimo valstybėms narėms jį išversti į kitas ES kalbas.